

Strateški plan Hrvatskog arheološkog društva (2019-2021)

Autori:

Dr. sc. Jacqueline Balen

Dr. sc. Hrvoje Potrebica

Zagreb, rujan 2018.

Definiranje misije, vizije i vrijednosti

Hrvatsko arheološko društvo osnovano je 1878. godine, nakon što je prestalo s djelovanjem *Društvo za jugoslavensku povijest i starine*. Novoosnovano Društvo aktivnosti je tada ograničilo na arheologiju, ujedno se preimenovavši u *Hrvatsko arheološko društvo*. Imenovani Odbor brinuo je o organizacijskim poslovima, ali je ubrzo Zemaljska vlada ozakonila postojanje Društva. Njegovim prvim predsjednikom postao je Ivan Kukuljević Sakcinski, dopredsjednikom don Šime Ljubić, a tajnikom Izidor Kršnjavi, ali je uskoro predsjedavanje Društvom preuzeo Ljubić, njegov idejni i stvarni začetnik. Na osnovi prethodno donesenih zaključaka tada je bilo pokrenuto i glasilo Društva. Tim je događanjima pogodovalo, međutim, i osnivanje niza srodnih arheoloških udruga, od kojih su najznačajnije bile one što su ih predvodili fra Lujo Marun – on je 1887. potaknuo osnivanje Kninskog (kasnije Hrvatskog) starinarskog društva koje je pozornost posvećivalo starohrvatskoj, nacionalnoj arheologiji - odnosno don Frane Bulić, koji je 1894. osnovao *Hrvatsko društvo za istraživanje domaće povijesti u Spljetu – „Bihać“*, usmjerivši njegovo djelovanje na starohrvatske lokalitete u salonitanskom arealu. Važno je međutim naglasiti da su mnoge aktivnosti Društva, uključujući i nakladničku, u ranijim fazama njegova djelovanja bile povezane s radom zagrebačkog Arheološkoga muzeja. U daljnjem tijeku svojega djelovanja Društvo je prolazilo kroz različite faze, da bi mu sredinom proteklog stoljeća djelovanje bilo ograničeno na aktivnosti Arheološkog društva Jugoslavije, asocijacije koja je u to vrijeme započela s djelovanjem.

U skladu s ondašnjim društvenim promjenama 1967. je u Zagrebu revitalizirano djelovanje Hrvatskog arheološkog društva, isprva u sastavu još uvijek aktivnog Saveza arheoloških društava Jugoslavije, a kasnije i kao potpuno samostalnog faktora na domaćoj arheološkoj pozornici. Među aktivnostima osamostaljenog Društva osobito treba istaknuti godišnje stručno-znanstvene skupove, kao i nakladničku djelatnost, poglavito izdavanje „Obavijesti“ HAD-a – od 1969. redovito se pojavljuju tri sveska tog glasila godišnje, odnosno pokretanje serije „Izdanja“ HAD-a 1975. – ona se poglavito odnosi na publicirana podnesena priopćenja na godišnjim skupovima Društva, s napomenom da svesci u toj seriji nažalost nisu redoviti, a niti cjeloviti. Razlozi koji su poticali osnivače prvih arheoloških društava u našim krajevima – među takvima je bilo i najstarije, Hrvatsko arheološko društvo, odnosno „Hrvatsko arheološko društvo“, što je bilo njegovo izvorno ime – jednako su aktualni i u današnje vrijeme pa se niti ciljevi, čini se, do danas nisu u značajnijoj mjeri promijenili. Motive o kojima je riječ mogli bismo sagledati u sustavnoj brizi za sveukupnim napretkom hrvatske arheologije, u želji za poticanjem različitih arheoloških istraživanja i za sveobuhvatnim valoriziranjem arheološkog spomeničkog nasljeđa. Danas kada je arheologija priznata i formirana struka važan aspekt rada Društva su specifični problemi struke i arheologa kao profesionalaca pri djelovanju u općem društvenom kontekstu kao i u različitim specifičnim sustavima (visoko školstvo, muzejska djelatnost, zaštita spomenika, znanost, turizam).

Vizija

- napredak hrvatske arheološke struke i znanosti;
- napredak u poznavanju, zaštiti i vrednovanju hrvatske arheološke baštine;
- primjeren udio arheološke baštine i arheologa u kulturnom životu Republike Hrvatske;
- razvitak općega poštovanja i ljubavi prema arheološkoj baštini kao prema svjedočanstvu kulturne posebnosti i europskoga zajedništva.

Misija

Hrvatsko arheološko društvo je dobrovoljna, nevladina, stručna, znanstvena i kulturna arheološka udruga. Osnovna zadaća Društva je sustavna briga za sveukupnim napretkom hrvatske arheologije, u želji za poticanjem različitih arheoloških istraživanja i za sveobuhvatnim valoriziranjem arheološkog spomeničkog nasljeđa. Uz to društvo se brine o sustavnom i kvalitetnom razvoju arheološke struke kako na nacionalnoj razini tako i u kontekstu europskog okruženja te adekvatnom inkorporiranju arheologije u hrvatsko društvo u cjelini.

Vrijednost

- prijenos dostupnih odgovarajućih stručnih, znanstvenih i kulturnih informacija između hrvatskih arheologa, te između Hrvatske i inozemstva i obratno;
- znanstveni i stručni skupovi, savjetovanja, okrugli stolovi i predavanja, te popularna predavanja;
- nakladništvo;
- pomoć stručnom i znanstvenom napredovanju članova;
- zastupanje arheološke struke i znanosti kod nadležnih ministarstava i drugih tijela Republike Hrvatske;
- pomoć u zaštiti arheološke baštine i posredništvo između struke i službenih ustanova u svezi sa zaštitom arheološke baštine;
- pomoć i poticaji za izložbe, nakladništvo, praktični tečajevi i priredbe koje će unaprijediti opće poznavanje hrvatske arheološke baštine i popularizirati je
- neposredna stručna ili koordinacijska pomoć pri stvaranju multidisciplinarnih skupina za rad na sinergiji arheološke baštine i turističke ponude u smislu ostvarivanja dodane vrijednosti kako na lokalnoj tako i na državnoj razini.

Opći i posebni ciljevi

Za ostvarivanje misije HAD-a, opći ciljevi ostvaruju se kroz 5 osnovnih djelatnosti:

- 1. Poboljšanje standarda rada arheološke struke**
- 2. Uvođenje novih tehnologija**
- 3. Popularizacija arheologije**
- 4. Sinergija arheološke baštine i turizma**
- 5. Stručna i konzultativna pomoć članovima Društva**

Posebni ciljevi proizlaze kroz opće ciljeve:

1. Poboljšanje standarda rada arheološke struke

Posebni ciljevi:

- a. Nakladništvo*
- b. Manifestacije – znanstveni skupovi*
- c. Edukacija – okrugli stolovi i radionice*
- d. Izrada standarda za opće i specifične aspekte arheoloških aktivnosti (terminologija, terenski rad, publiciranje građe)*

2. Uvođenje novih tehnologija – informatizacija i digitalizacija

Posebni ciljevi:

- a. Stvaranje baza podataka*
- b. Digitalizacija publikacija Društva*

3. Popularizacija arheologije

Posebni ciljevi:

- a. Web portal - stvaranje digitalne mreže*
- b. Kalendar događanja*
- c. On-line izložba najvažnijih arheoloških nalaza i lokaliteta*

4. Sinergija arheološke baštine i turizma

Posebni ciljevi:

- a. Publiciranje*
- b. Promicanje i pomoć u koordinaciji suradnje između arheologa i turističkih djelatnika*
- c. Edukacija arheologa i turističkih djelatnika – radionice i skupovi*

5. Stručna i konzultativna pomoć članovima Društva

Posebni ciljevi:

- a. Pomoć u postizanju većeg standarda rada*
- b. Promicanje suradnje među arheolozima*
- c. Edukacija studenata arheologije (članova pripravnika Društva)*

Načini ostvarenja općih i posebnih ciljeva

1. Poboljšanje standarda rada arheološke struke

a. *Nakladništvo*

- ❖ Tiskanja časopisa „Obavijesti Hrvatskog arheološkog društva“
Časopis se tiska jednom godišnje, a čine ga slijedeće teme: metodološke rasprave, prikazi izložbi, prikazi skupova, personalne promjene članova društva.
- ❖ Tiskanje zbornika „Izdanja Hrvatskog arheološkog društva“
Zbornik se tiska jednom godišnje, a sadrži radove proteklih znanstvenih skupova, koji se također održavaju jednom godišnje. Radovi su recenzirani i sadrže sažetke na jednom svjetskom jeziku.

b. *Manifestacije – znanstveni skupovi*

Znanstveni skup Hrvatskog arheološkog društva održava se jednom godišnje, u mjesecu listopadu, u trajanju od 4 do 5 dana (ovisno o broju prijavljenih radova).

c. *Edukacija – okrugli stolovi i radionice*

Svake godine planira se organizacija dva okrugla stola – jednog tijekom znanstvenog skupa i godišnje skupštine Društva, a jednog tijekom mjeseca svibnja. Teme okruglog stola su tekući problemi arheološke struke.

d. *Izrada standarda za opće i specifične aspekte arheoloških aktivnosti (terminologija, terenski rad, publiciranje građe)*

Nakon održanih okruglih stolova i/ili radionica planira se izrada različitih vrsta standarda u arheološkoj struci, tzv. metodoloških priručnika.

2. Uvođenje novih tehnologija – informatizacija i digitalizacija

a. *Stvaranje baza podataka*

Planira se intenzivniji rad na koordinaciji izrada arheoloških topografija pojedinih hrvatskih županija što je osnovni preduvjet za buduću *Arheološku kartu Republike Hrvatske*.

b. *Digitalizacija publikacija Društva*

- ❖ Na web stranicama Društva (www.hrvatskoarheoloskodrustvo.hr) planira se postavljanje svih „Izdanja HAD-a“
- ❖ Planira se i postavljanje on-line izdanja metodoloških priručnika (terminološki rječnik, standardi koje je potrebno poštivati prilikom arheoloških iskopavanja, standardi koje je potrebno poštivati prilikom obrade i pohrane arheološke građe).

3. Popularizacija arheologije

a. *Web portal - stvaranje digitalne mreže*

Neophodno je ažurno vođenje web stranica Društva, sa sadržajem ne samo za arheologe, već i za zainteresiranu javnost. Na web stranicama planira se stavljanje najvažnijih informacija o svim muzejima u kojima se čuva arheološka građa, kao i o svim arheolozima – članovima Društva.

b. Kalendar događanja

Neophodno je ažuriranje svih važnih arheoloških događanja u Hrvatskoj – otvorenja izložbi, održavanje stručnih i znanstvenih skupova kao i popularnih predavanja.

c. On-line izložba najvažnijih arheoloških nalaza i lokaliteta

Neophodna je izrada karte s najvažnijim arheološkim lokalitetima kao i arheološkim nalazima na prostoru Hrvatske, kao i podacima gdje se navedeni predmeti čuvaju. Na taj način stvorio bi se svojevrsni virtualni muzej arheološke građe.

4. Sinergija arheološke baštine i turizma

a. Publiciranje

❖ priručnici za kvalitetan rad na polju kulturnog turizma

Jedan od rezultata suradnje arheologa i turističkih djelatnika bili bi i kratki priručnici kojima bi se na kvalitetan i jednostavan način obradile različite teme s područja kulturnog turizma vezanog uz arheološku baštinu (primjerice, *Od arheološkog nalazišta do turističke destinacije – osnovni koraci* ili *Organizacija turističkih obilazaka podvodnih arheoloških nalazišta*).

❖ popularne publikacije o arheološkoj baštini

Za kvalitetno uvrštenje arheološke baštine u turističku ponudu najviše nedostaju popularne publikacije o arheološkoj baštini. Društvo će pokrenuti inicijativu za uspostavljanje edicije manjih, popularno pisanih i kvalitetno opremljenih publikacija koje bi se bavile specifičnim pokretnim nalazima (primjerice, Apoksiomen ili Vučedolska golubica), pojedinim nalazištima (primjerice, Vučedol, Salona, Krapina...) ili različitim razdobljima (Neolitik Hrvatske) i drugim pojavama vezanim uz arheologiju. Spomenute publikacije svakako bi trebale biti kvalitetno prevedene na neki ili više svjetskih jezika.

b. Promicanje i pomoć u koordinaciji suradnje između arheologa i turističkih djelatnika

Društvo i njegovi članovi već su do sada bili aktivno uključeni u projekte koji su vodili i organizirali različiti turistički djelatnici te udruge i organizacije s područja kulturnog turizma: od Hrvatske turističke zajednice, preko Zajednice kulturnog turizma Hrvatske gospodarske komore do različitih udruga turističkih vodiča. Cilj nam je da naše društvo postane forum u kojem će se susretati turistički djelatnici različitih profila i interesa koji se dotiču arheologije i profesionalni arheolozi kako bi

zajednički radili na projektima od lokalne do državne razine koji će na najkvalitetniji način uključiti arheološke sadržaje u turističku ponudu.

c. Edukacija arheologa i turističkih djelatnika – radionice i skupovi

Društvo će organizirati radionice na kojima će arheolozi i turistički djelatnici razmjenjivati znanja i vještine neophodne za kvalitetnu suradnju na zajedničkim projektima. Isto tako planiramo organizirati i okrugle stolove na kojima će se susretati arheolozi, turistički djelatnici i predstavnici lokalnih zajednica što su tri osnovne komponente za kvalitetnu i dugoročnu brigu i prezentaciju arheološke baštine.

5. Stručna i konzultativna pomoć članovima Društva

a. Pomoć u postizanju većeg standarda rada

Standardizacijom pojedinih aspekata struke, ali i putem glasila Obavijesti, specijalističkih publikacija te budućeg foruma na web stranicama Društvo će pružiti svojim članovima mogućnost da na kvalitativno unaprijede svoje stručno djelovanje.

b. Promicanje suradnje među arheolozima

Hrvatsko arheološko društvo uvijek je bilo i ostat će udruga koja iznad svega promiče individualnu i institucionalnu suradnju među arheolozima kao osnovni preduvjet za napredak struke u cjelini. Društvo je spremno pružiti svojim članovima i formalno-pravni okvir za takvu suradnju ukoliko je na dobrobit struke, a iz različitih razloga nije ostvariva na drugi način.

c. Edukacija studenata arheologije (članova pripravnika Društva)

Društvo će u narednom razdoblju intenzivirati i svoju aktivnost među mlađim članovima-pripravicima na način da ih poveže sa redovitim članovima koji na neki način (mentorstva, međunarodne veze, terenska praksa, muzejski rad) mogu i žele aktivno pridonijeti njihovoj izobrazbi kao budućih profesionalaca unutar naše struke.

Pokazatelji uspješnosti

Odrednice pokazatelja uspješnosti su:

- povećanje broja članova Društva – redovitih i pridruženih
- povećanje broja tiskanih publikacija
- povećanje broja radionica i okruglih stolova
- povećanje broja korisnika usluga Društva (broj posjeta na web stranicama i sl.)

Praćenje i vrednovanje

Pomoću kvantitativnih metoda prikupljanja podataka i procesa evaluacije, kao što su ankete i upitnici (putem pošte, e-maila i putem weba on-line), nastojati ćemo unaprijediti naše poslovanje, ispraviti pogreške i nedostatke te uvesti novine u rad Društva, kako bismo krajnje korisnike naših usluga učinili zadovoljnima.